

2. Bihych O. B., Borysko N. F., Borets'ka H. E. ta in. *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv* [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice], Kyiv, Lenvit, 2013, 590 p.
3. Mojseiuk N. Ye. *Pedahohika: navchal'nyj posibnyk dlia stud. vysch. navch. zakladiv* [Pedagogy: a textbook for students of higher education], Kyiv, 2007, 655 p.
4. Babyn I. I., Boliubash Ya. Ya., Harmash A. A. i in. *Natsionalnyj osvithij hlosarij: vyscha osvita* [National Educational Glossary: Higher Education], Kyiv, TOV „Vydavnychyj dim Pleiady”, 2011, 100 p.
5. Okopna Ya. V. *Robocha prohrama normatyvnoi navchal'noi dystsypliny inozemna mova (za profesijnym spriamuvanniam) napriam pidhotovky 6.140103 «Turyzm»* [Working programme of normative discipline Foreign language (by professional direction) Direction of preparation 6.140103 "Tourism"], Kyiv, NUKhT, 2013, 37 p.
6. Bihych O. B., Voloshynova M. M., Hladunov M. S., Okopna Ya. V. *Suchasnyj student u konteksti osobystisno-diiial'nisnoho pidkhodu: za rezul'tatamy naukovy-metodychnykh doslidzhen* [Modern student in the context of a personality-activity approach: on the results of scientific and methodological research], Vyd. tsentr KNLU, 2014, 148 p.
7. Bihych O. B., Bondar L. V., Voloshynova M. M., Maksymenko L. O., Ohuj O. M., Simkova I. O., Okopna Ya. V. *Teoriya i praktyka formuvannia inshomovnoi profesijno orijentovanoi kompetentnosti v govorinni u studentiv nelinhvistychnykh spetsial'nostej* [Theory and practice of formation of foreign-language professional-oriented competence in speaking among students of non-linguistic specialties], Kyiv, Vyd. tsentr KNLU, 2013, 383 p.

Стаття надійшла в редакцію 11.10.2017 р.

УДК: 378.147+629.5.072.8+811.111

DOI 10:25128/2415-3605.17.4.22

НАТАЛІЯ ПРИМІНА

primina_natalie@rambler.ru

кандидат педагогічних наук, викладач

Національний університет «Одеська морська академія»

вул. Дідріхсона, 8, м. Одеса

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ КУРСАНТІВ МОРСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Розглянуто результати експериментально-дослідної апробації методики навчання курсантів морських вишів читання англomовної професійної документації. Описано дидактичні і методичні принципи навчання читання англomовної морської документації, алгоритм методичних дій і систему вправ щодо досягнення висунутих цілей навчання. Представлено етапи експериментальної апробації методики навчання, критеріальний апарат оцінювання мовних знань і мовленнєвих умінь курсантів з урахуванням необхідності термінової та безпечної проводки судна (мовний критерій з показниками: рецептивного розуміння ізольованої лексики і її репродуктивного відтворення англійською мовою; передмовленнєвий з показниками: розуміння змісту прочитаного, відтворення змісту прочитаного, застосування змісту прочитаного в навчально-професійній діяльності; мовленнєвий з показниками: швидкості читання мовчки повної за обсягом навчальної лоції, обсягом від 900 до 1000 слів; точності сприйняття прочитаного, адекватності застосування прочитаного в навчально-професійній діяльності; виробничий з показниками: читання реальної навігаційної інформації в обсязі 900 – 1000 слів, готовності виробничої реакції на сприйняту в автентичних лоціях інформацію, адекватності виробничих процесів реальним навігаційним умовам). Наведено результати констатувального, формуального та прикінцевого етапів експерименту. Здійснено порівняння досягнутих результатів навчання читання автентичної морської документації курсантів експериментальних і контрольних груп.

Ключові слова: експериментальна апробація, читання, англomовна документація, курсанти морських вузів, результати дослідження.

кандидат педагогических наук, преподаватель
Национальный университет «Одесская морская академия»
ул. Дидрихсона, 8, г. Одесса

**МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ЧТЕНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДОКУМЕНТАЦИИ КУРСАНТОВ МОРСКИХ
ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ: РЕЗУЛЬТАТЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ЭКСПЕРИМЕНТА**

Рассмотрены результаты экспериментально-исследовательской апробации методики обучения курсантов морских вузов чтению англоязычной документации. Описаны дидактические и методические принципы обучения чтению англоязычной морской документации, алгоритм методических действий и систему упражнений по достижению выдвинутых целей обучения. Представлены этапы экспериментальной апробации методики обучения, критериальный аппарат оценки языковых знаний и речевых умений курсантов с учетом необходимости срочной и безопасной проводки судна (языковой критерий с показателями: рецептивного понимания изолированной лексики и ее репродуктивного воспроизведения на английском языке; предречевой критерий с показателями: понимания смысла прочитанного, воспроизведения содержания прочитанного, применения содержания прочитанного в учебно-профессиональной деятельности; речевой критерий с показателями: скорости чтения про себя полной по объему учебной лоции, объемом от 900 до 1000 слов; точности восприятия прочитанного, адекватности применения прочитанного в учебно-профессиональной деятельности; производственный критерий с показателями: чтение реальной навигационной информации в объеме 900 – 1000 слов, готовности производственной реакции на воспринятую в аутентичных лоциях информацию, адекватности производственных процессов реальным навигационным условиям). Приведены результаты констатирующего, формирующего и конечного этапов эксперимента. Осуществлено сравнение результатов обучения чтению аутентичной морской документации курсантов экспериментальных и контрольных групп; предоставляет обоснованные цифровые показатели эффективности предложенных методических действий.

Ключевые слова: экспериментальная апробация, чтение, англоязычная документация, курсанты морских вузов, результаты исследования.

NATALIIA PRIMINA

PhD (Pedagogy), Lecturer
National University «Odesa Maritime Academy»
8 Didrikhsona Str., Odesa

**TEACHING CADETS OF MARITIME HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS TO
READ ENGLISH PROFESSIONAL DOCUMENTATION: THE RESULTS OF
PEDAGOGICAL EXPERIMENT**

The article presents the study of the results of experimental and research approbation of the methods of teaching cadets of the maritime institutions how to read the authentic professional documentation in English. In this paper the author describes the didactic and methodological principles of teaching how to read the authentic professional documentation in English, the algorithm of methodical actions and the corresponding system of exercises for achieving the aims of the research. This article describes the stages of the experimental approbation of the suggested teaching methods, and the following criteria apparatus for assessing the language knowledge, and speech skills of cadets of the marine institutions, taking into account the need for urgent and safe vessel sailing: a language criterion with the indicators: receptive understanding of the words under study, and their reproductive actualization in English; pre-speech criterion with the indicators: understanding the meaning of the text under study, reproduction of the contents of the text, application of the obtained information in the educational and professional activities; speech criterion with the indicators: the speed of silent reading the complete training sailing directions numbering 900 – 1000 words, accuracy of perceiving professional reliable information, adequacy of the application of the obtained textual information in the educational and professional activities; production criterion with the indicators: reading authentic navigation information covering 900 – 1000 words, readiness to fulfill the professional actions after receiving the information from the authentic sailing directions, the adequacy of the production processes to real-existing navigation conditions). This paper describes the conditions of the experiment conducting, including the selection of cadets, who took

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

part in the experimental work, and their division into experimental and control groups. This article presents the results of the pre-experimental testing of the cadets' knowledge, experimental teaching and final testing of cadets' knowledge. It also compares the obtained outcomes concerning the skills of reading the authentic marine documentation by the cadets of the experimental groups and control groups.

Keywords: *experimental testing, reading, English marine documentation, cadets of marine institutions, research results.*

Підготовка студентів морських спеціальностей нині здійснюється на основі стандартів навчання, розроблених Міжнародною морською організацією (International Maritime Organization) і викладених у Кодексі з підготовки і дипломування моряків та несення вахти. Відповідно до цих міжнародних стандартів навчання професійну діяльність курсантів морських вишів необхідно здійснювати в її англійському супроводі. Це надасть їм можливість користуватися міжнародними навігаційними морськими посібниками, розуміти метеорологічну інформацію і повідомлення про безпеку та експлуатацію суден, чітко і ясно висловлювати свої думки під час зв'язку з екіпажами суден або береговими службами. Досягнення таких англійських професійних умінь зумовлює необхідність удосконалення методики навчання англійської мови курсантів морських вишів загалом і методики навчання читання морської документації навігаційного характеру зокрема.

Мета статті полягає в характеристиці розробленої методики навчання читання англійської документації майбутніх судноводіїв та здійсненні аналізу показників ефективності розробленої методики.

За останні роки увага багатьох дослідників була сконцентрована на проблемах навчання різних аспектів англійського професійного мовлення фахівців морського флоту. Так, розроблені методики навчання: професійного англійського діалогічного мовлення курсантів вищих морських училищ [1]; іншомовної професійно-комунікативної компетентності спеціалістів у галузі судноводіння [3]; спеціальної лексичної компетенції на основі псевдо-еквівалентної термінології морської англійської мови [2]; а також методики: формування професійно важливих якостей інженерів морського флоту в контекстному навчанні на прикладі іншомовної мовленнєвої діяльності, формування соціокультурної компетенції майбутніх навігаційних офіцерів у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін [4]. Роботи науковців удосконалили процес англійської підготовки майбутніх фахівців морського флоту. Однак навчання майбутніх судноводіїв читання професійної документації залишилося поза тематикою, що досліджувалася.

Одним із видів професійної документації для читання на заняттях з англійської мови в морському виші є лоції, що ми розглядаємо як синтез навчальних і професійних дій, за якого професійна діяльність здійснюється в її іншомовному супроводі.

Для навчання читання автентичних англійських лоцій ми обґрунтували дидактичні (взаємозв'язок навчання з реаліями сучасного життя; інтеграція процесів навчання читання та вирішення професійних завдань; системність і послідовність навчання як іншомовної читацької, так і професійної діяльності; обов'язкове засвоєння на одному занятті нового матеріалу і його різнопланового з'єднання з попередньо вивченим; самостійність й активність навчання в процесі виконання професійних завдань; накопичення навчального матеріалу, що дозволяє розуміння автентичних лоцій в їх повному обсязі для виконання професійних дій, які поступово ускладнюються) і методичні (використання довільної опори на усне мовлення; врахування випередження професійної діяльності, що забезпечує наявність професійних знань до набуття вмінь іншомовного способу їх сприйняття при читанні; можливість самостійного трактування суті нетипових професійних ситуацій в їх англійському супроводі) принципи навчання читання лоцій; змодельовали відповідний до них восьмиетапний процес навчання (перший етап спрямований на навчання читання лоцій про вогні; другий – про буї, знаки і вогні; третій – про безпеки, буї, знаки і вогні; четвертий – про якірні стоянки, безпеки, буї, знаки і вогні; п'ятий – про припливи і течії, якірні стоянки, безпеки, буї, знаки і вогні; шостий – про настанови, припливи і течії, якірні стоянки, безпеки, буї, знаки і вогні; сьомий – про портові правила, настанови, припливи і течії, якірні стоянки, безпеки, буї, знаки і вогні; восьмий – про портові правила, настанови, припливи і течії, якірні стоянки, безпеки, буї,

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

знаки і вогні та про рідкісні навігаційні особливості акваторій світу); розробили восьмиблочну систему вправ відповідно до восьмиетапного процесу навчання та надали методичні рекомендації щодо їх виконання.

Ефективність розробленої системи вправ перевірялася в процесі проведення експериментального навчання курсантів III курсу. Для визначення учасників експерименту проводився констатувальний зріз знань курсантів, які закінчили II курс і вивчали іноземну мову протягом перших двох років. Результати констатувального етапу експерименту дали можливість визначити учасників КГ та ЕГ з урахуванням відбору в ЕГ тих студентів, які проявили нижчі результати володіння англійською мовою, а в КГ увійшли студенти груп, які продемонстрували більш високий рівень англійської мови та мовленнєвих умінь.

Для проведення експериментальної роботи був розроблений критеріальний апарат оцінювання мовних знань і мовленнєвих умінь студентів. Критеріями оцінювання ефективності розробленої методики були: мовний з показниками: розуміння ізольованої лексики і її відтворення англійською мовою; передмовленнєвий з показниками: розуміння змісту навчальної лоції, його відтворення та виконання навчально-професійних завдань; мовленнєвий з показниками: швидкості читання мовчки скороченої автентичної лоції, точності сприйняття прочитаного та адекватності навчально-професійних дій її змісту; професійний з показниками: читання автентичної лоції обсягом 900–1000 слів, готовності професійної реакції на сприйняте повідомлення, адекватності професійних дій реальним навігаційним умовам.

Констатувальний етап експерименту проводився на базі судноводійного факультету Національного університету «Одеська морська академія». Мета проведення цього етапу полягала в тому, щоб визначити рівень оволодіння англійською мовою, і зокрема в таких його аспектах, як лексичні знання та вміння читання професійних текстів усіма 200 курсантами.

До початку експерименту студентам було пояснено мету і суть проведення констатувального етапу й повідомлено, що їм належить виконати, а саме: 1) виявити знання всього раніше вивченого лексичного матеріалу – як загальнонавчального, так і професійного шляхом підбору з усього вивченого англійського матеріалу (обсягом 1000 лексичних одиниць за два роки навчання) його правильного україномовного еквівалента за регламентований час. Перевірка буде здійснюватися за допомогою довільно обраних студентами карток із загального числа 25 штук. У кожній з карток буде 40 лексичних одиниць і відповідно 40 українських еквівалентів, написаних в довільній послідовності. Студентам необхідно взяти одну з карток і за 5 хвилин в кінці листа написати цифри відповідно до обраного еквівалента; 2) виконати письмовий переклад 40 слів і словосполучень з української мови англійською за 15 хвилин; 3) прочитати текст за професійним спрямуванням обсягом 300 – 350 лексичних одиниць за 10 хвилин; 4) написати відповіді на 15 запитань до тексту (без опори на текст) за 15 хвилин. Мовний та мовленнєвий матеріал, поданий для перевірки лексики і умінь читання текстів за професійним спрямуванням, складався на основі підручника англійської мови, за яким навчалися студенти протягом II курсу («Англійська мова для студентів судноводійних факультетів», автори Н. Івасюк, О. Цобенко, Н. Загребельна).

Аналіз отриманих даних показав, що рецептивні знання вивченої лексики є лише у 50 % курсантів, а репродуктивні – у 28 %. Вважаємо, що такі результати зумовлені відсутністю у застосованій методиці спеціальних вправ з дотекстового засвоєння мовного матеріалу, що дозволяє в подальшому розуміти і відтворювати прочитане. Останнє виражається в тому, що тільки 3 % всіх курсантів проявили високий рівень розуміння професійних текстів, 19 % – середній рівень, 32 % – достатній рівень, не зрозуміли професійний текст – 46 % курсантів. При цьому зазначимо, що складність розуміння зумовлювалася не тільки незнанням лексики, а й невмінням швидкого читання тексту мовчки. Однак, саме така здатність читання має розвиватись у майбутніх судноводіїв, тому що той друкований матеріал, який їм необхідно зрозуміти, варто сприймати побіжно, абсолютно адекватно написаному, а також професійно реагувати на сприйняту друковану інформацію.

Для організації формувального етапу експерименту ми запросили 1 вересня наступного навчального року всіх учасників констатувального етапу експерименту 196 осіб (4 відрاهували) для продовження експериментальної роботи і повідомили, що ті групи студентів, які проявили нижчі результати при проведенні констатувального етапу експерименту, будуть вчитися за розробленою

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

нами експериментальною методикою. Інша частина курсантів, що проявила кращі результати, буде продовжувати навчання читання професійних текстів за означеним підручником. При цьому всі студенти, як ЕГ, так і КГ протягом третього року навчання будуть вчитися читати не довільні професійно орієнтовані тексти, а спеціальні автентичні письмові матеріали, що описують акваторії всіх портів світу, а саме лоції. Кількість навчального часу для студентів ЕГ і КГ буде однаковим, відрізнятиметься лише методика навчання читання в ЕГ і КГ.

Навчання студентів КГ читання англomовних автентичних лоцій відбуватиметься за такою методикою шляхом: 1) читання слів і виразів з певної теми (наприклад, «Вогні») обсягом 20 лексичних одиниць з їх перекладом рідною мовою; 2) читання і перекладу невеликих за обсягом (3 – 4 рядки) навчальних лоцій; 3) відповідей на 8 – 10 питань з усіх 20 навчальних лоцій з правом пошуку відповідей у відповідних реченнях; 4) постановки питань до кожного підкресленого слова в 5 реченнях; 5) заповнення пропущених прийменників в реченнях, розкриття в інших реченнях дужок і письмового перекладу 8 10 речень англійською мовою.

Вся ця робота здійснюється за 2 академічні години. Протягом наступних двох академічних годин триває активізація навчального лексичного матеріалу і читання на основі навчальних текстів. Кожен такий текст перекладається рідною мовою і представляється з опорою на узагальнюючі питання. Далі студентам пропонуються 5 речень, в кожному з яких виділяється по одному слову для постановки відповідного питання. Студенти тренуються у вживанні прийменників, правильному використанні граматичних форм шляхом розкриття дужок та переказу речень з навчальної тематики з рідної мови англійською.

Таким чином, на вивчення 20 лексичних одиниць витрачаються 4 академічні години, протягом яких здійснюється навчання читання навчальних тематичних лоцій. Наступна група лексичних одиниць в тому ж обсязі 20 вводиться на п'ятій і шостій академічних годинах і на їх основі читаються малі за обсягом навчальні лоції, але з відповідною новою тематикою (наприклад, «Буї»), а попередні лексичні одиниці в лоціях нової тематики не повторюються, у вправах не використовуються, в узагальнених текстах не вживаються і, відповідно, навчальні лоції не розширюються ні в смисловому, ні в лінгвістичному аспектах.

До початку експериментального навчання з викладачами, які працювали в ЕГ, було проведено 6-годинний методичний семінар з вивчення суті розробленої нами методики та методичних рекомендацій, які допомагають виконанню всіх видів вправ.

Для проведення контрольних зрізів в кінці навчального року студентам ЕГ і КГ пропонувалися такі завдання відповідно до кожного критерію.

I. Відповідно до мовного критерію та його першого показника, який передбачає перевірку рецептивного засвоєння всієї лексики за третій рік навчання в кількості 600 лексичних одиниць за 52 академічні години, студентам пропонувалося 15 карток по 40 одиниць в кожній. Завдання полягало в тому, щоб за 5 хвилин підібрати до англomовних лексичних одиниць україномовний еквівалент і записати цю відповідність в цифровому вираженні.

Відповідно до мовного критерію та його другого показника, який передбачає перевірку репродуктивного засвоєння всієї лексики, студентам пропонувалося 15 карток по 40 лексичних одиниць у кожній. Завдання полягало в тому, щоб за 15 хвилин написати переклад слів і словосполучень англійською. Орфографічні та граматичні помилки, які не змінюють зміст прочитаного, не враховувалися.

Перевірка рецептивних і репродуктивних лексичних знань відповідно до мовного критерію здійснювалася так: студенти ЕГ і КГ запрошувалися в аудиторії і розсаджували по одному за парту. В довільному порядку викладач роздавав їм картки для перевірки рецептивних знань лексики. Закінчивши роботу, студенти здавали картки, а викладач фіксував витрачений час кожного курсанта. Потім викладач роздавав картки для перевірки репродуктивних знань лексики і фіксував час виконання цієї роботи.

II. Відповідно до мовленнєвого критерію та його першого показника, який передбачає перевірку швидкості читання мовчки за 15 хвилин повної за обсягом навчальної лоції – обсягом від 900 до 1000 слів, студентам ЕГ і КГ пропонувалися тексти, що описують акваторії різних портів.

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Відповідно до мовленнєвого критерію та його другого показника, який передбачає перевірку точності сприйняття прочитаного, студентам пропонувалося 30 альтернативних питань до кожного важливого елементу кожного речення прочитаної лоції.

Відповідно до мовного критерію та його третього показника, який передбачає перевірку адекватності застосування прочитаного в навчально-професійній діяльності, студентам пропонувалося пояснення професійної поведінки за 20 хвилин в 30 виробничих ситуаціях, початок яких представлявся.

Перевірка швидкості читання мовчки повних за обсягом навчальних лоцій відповідно до мовленнєвого критерію проходила так: студенти залишалися в тих же аудиторіях по одній людині за партою і отримували від викладачів навчальні лоції для читання за регламентований час. Коли всі лоції були роздані, курсанти одночасно відкривали їх і читали мовчки. Із завершенням читання лоції здавалися викладачам, а ті фіксували час, витрачений на читання.

Перевірка точності сприйняття прочитаного відповідно до мовленнєвого критерію проходила так: викладачі роздавали студентам картки з 30 альтернативними питаннями до прочитаної лоції. За командою викладача студенти починали письмово відповідати на питання за регламентований час. Виконавши роботу, студенти здавали картки і відповіді до них, а викладач фіксував час, за який ця робота була виконана кожним студентом.

Перевірка адекватності застосування прочитаного у навчально-професійній діяльності відповідно до мовленнєвого критерію проходила так: викладачі роздавали кожному студенту картки, в яких було описано початок 30 виробничих дій відповідно до прочитаної кожним студентом лоції. За командою викладача студенти писали закінчення кожної з 30 представлених виробничих дій. Виконавши роботу, студенти здавали картки, а викладач фіксував час, за який вона була виконана кожним студентом.

III. Відповідно до виробничого критерію і його першого показника, який передбачає перевірку умінь читання реальної навігаційної інформації (автентичних лоцій) обсягом 900 – 1000 слів, студентам пропонувалося прочитати мовчки таку лоцію за 20 хвилин і проявити її розуміння шляхом вибору з кожної трійки речень (всього 30 трійок) однієї правильної за 10 хвилин.

Перевірка умінь читання реальної навігаційної інформації обсягом 900 – 1000 слів і розуміння її змісту відповідно до виробничого критерію проходила так: студентам в довільному порядку роздавали автентичні лоції для читання мовчки за 20 хвилин. Читання починалося одночасно і після його закінчення курсанти здавали прочитані лоції викладачам. Після цього кожен студент отримував картку, що складалася із 30 груп речень по 3 в кожній із завданням обвести номер того речення, яке відповідало прочитаній лоції. Закінчивши виконання роботи, студенти здавали картки викладачам, які фіксували затрачений на неї час.

Відповідно до виробничого критерію і його другого показника, який передбачає перевірку готовності виробничої реакції на сприйняту з автентичної лоції інформацію, студентам пропонувалося письмове пояснення виробничої поведінки на кожне, виділене курсивом, повідомлення в лоції за 15 хвилин.

Перевірка готовності виробничої реакції на сприйняту в автентичних лоціях інформацію відповідно до виробничого критерію проходила так: студентам знову роздавали прочитані ними лоції і вони письмово викладали англійською мовою за 20 хвилин свої виробничі дії в зв'язку з виділеними в лоціях навігаційними характеристиками. Закінчивши роботу, курсанти здавали лоції і свої письмові роботи викладачам, які фіксували час, витрачений на їх виконання.

Відповідно до виробничого критерію і його третього показника, який передбачає перевірку вміння адекватності виробничих дій реальним навігаційним умовам, студентам пропонувалося демонстрація проведення судна на карті за 5 хвилин на основі прочитаної автентичної лоції з коментуванням англійською мовою власних виробничих дій.

Перевірка адекватності виробничих дій реальним навігаційним умовам відповідно до виробничого критерію проходила так: студент підходив до столу викладача, отримував навігаційну карту, відповідну прочитаній лоції, та усно викладав власну виробничу поведінку. Викладач фіксував два положення: адекватність професійних знань і англійськомовну нормативність

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

їх викладу. На усну відповідь студент отримував 5 хвилин. Після закінчення відповіді він виходив з аудиторії.

Аналіз результатів засвідчив, що студенти КГ і ЕГ досягли приблизно однакових результатів у рецептивному засвоєнні лексики. Так, за регламентований час студенти КГ з 600 слів на високому та середньому рівнях засвоїли 470, а студенти ЕГ на тих же рівнях засвоїли 509 слів. При цьому низький рівень результатів рецептивного засвоєння лексики проявили 11 студентів КГ і 10 студентів ЕГ, що цілком зрозуміло, тому що практично всі неуспішні студенти виявилися учасниками ЕГ.

Репродуктивний рівень засвоєння лексики у студентів ЕГ виявився вищим, ніж у студентів КГ, на 18 %. Цей результат зумовлений тим, що в експериментальній методиці в активному вжитку всі навчальні лексичні одиниці системно повторюються з раніше засвоєними. У контрольній методиці такі методичні дії відсутні, що веде до забування попереднього матеріалу при вивченні наступного.

Тому швидкість читання навчальних лоцій у студентів КГ виявилася повільнішою нормативною на 24 %, а в студентів ЕГ – на 15 %. Не навчилися швидко читати навчальні лоції 28 осіб КГ і 20 осіб ЕГ. Такий невеликий розрив в досягненні темпу читання зумовлений тим, що студенти ЕГ в констатувальному експерименті з цього виду мовленнєвої діяльності продемонстрували значно гірші результати, ніж студенти, котрі потрапили в КГ.

При перевірці умінь читання автентичних лоцій виявилось, що студенти КГ не вміють їх читати швидко через нерозуміння багатьох рідкісних слів, а також загальнонавчальної лексики. Це підтверджується тим, що тільки 41 студент КГ зумів прочитати пред'явлені їм автентичні лоції за встановлений час, а більшості з них цю роботу вдалося виконати за час, що перевищує зазначений темп. Тому прояв виробничих реакцій на сприйняту в автентичних лоціях інформацію був зі значним запізненням у 26 з 95 студентів, з допустимим (середнім) запізненням на 2 хвилини – у 33 студента, а з незначним або без запізнення – у 36 студентів. Більшість студентів ЕГ (66 осіб) досягли високих і середніх результатів в темпі читання автентичних лоцій і лише 35 з них прочитали їх в уповільненому темпі.

Стосовно виробничої реакції на прочитану в автентичних лоціях інформацію, то в ЕГ вона виявилася на високому та середньому рівнях у 80 студентів, а в КГ – лише у 36 студентів, що підтверджує правомірність нашої методики, орієнтованої не лише на навчання читання автентичних лоцій, а й на навчання професійної діяльності на основі сприйнятого змісту.

Останні дані нашої перевірки показали, що відповідні адекватності виробничих дій реальним навігаційним умовам в студентів ЕГ виявилися значно вищими, ніж у студентів КГ. Про це свідчать такі цифрові показники: правильність виробничих дій за матеріалами прочитаних автентичних лоцій у студентів ЕГ майже в 2 рази перевищила аналогічні дані у студентів КГ. Вважаємо за необхідне зазначити лексико-граматичну нормативність мовлення студентів ЕГ щодо студентів КГ. Так, описуючи свою мовленнєву поведінку, рух судна по карті на основі характеристики тієї чи іншої акваторії, студенти ЕГ допускали в середньому не більше 3 помилок у мовленні, а студенти КГ – понад 9, що свідчить про методичну правомірність розробленої нами методики.

Отже, отримані дані з експериментально-дослідної апробації методики навчання читання англійських лоцій майбутніх судноводіїв не тільки підтвердили ефективність розробленої методики, а й засвідчили її технологічність. Вирішені у нашому дослідженні завдання дозволили запропонувати один із можливих варіантів вдосконаленої методики навчання англійських лоцій майбутніх судноводіїв та одночасно показати можливість застосування умінь, що розвиваються, в процесі вирішення виробничих завдань.

Перспективою використання результатів дослідження може стати перевірка запропонованого нами алгоритму методичних дій з розвитку умінь майбутніх судноводіїв читати, розуміти і виконувати виробничі дії іноземною мовою в масовому навчанні для визначення технологічності розробленого комплексу вправ і можливостей його широкомасштабного впровадження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайцева Р. Г. Методика обучения курсантов старших курсов высших инженерных морских училищ профессиональной диалогической речи с применением ролевой игры / Р. Г. Зайцева // Методика обучения иностранным языкам. Романское и германское языкознание. – Минск, 1987. – Вып. 2. – С. 9–13.
2. Мироненко Е. В. Обучение специальной лексической компетенции курсантов-судоводителей на основе псевдо-эквивалентной терминологии морского английского языка: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Е. В. Мироненко. – Пятигорск, 2013. – 190 с.
3. Ступина Л. Г. Формирование иноязычной профессионально- коммуникативной компетентности морских специалистов в учебном комплексе «Морской лицей – Морской вуз»: автореф. ... дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Л. Г. Ступина. – Калининград, 2012. – 26 с.
4. Фролова О. О. Формування соціокультурної компетенції майбутніх навігаційних офіцерів у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Фролова. – Тернопіль, 2015. – 24 с.

REFERENCES

1. Zajceva, R. G. Metodika obuchenija kursantov starshih kursov vysshih inzhenernyh morskikh uchilishh professional'noj dialogicheskoj rechi s primeneniem rolevoj igry [Methods of training cadets of senior courses of higher engineering marine schools of professional dialogical speech by means of gaming] (in Russian). Metodika obuchenija inostrannym jazykam. Romanskoe i germanskoe jazykoznanie, 1987, Vol. 2, pp. 9–13.
2. Mironenko E. V. Obuchenie special'noj leksicheskoj kompetencii kursantov-sudovoditelej na osnove psevd-jekvivalentnoj terminologii morskogo anglijs'kogo jazyka [Training of special lexical competence of cadets-navigators on the basis of pseudo-equivalent terminology of marine English]: dys. kand. ped. nauk: 13.00.02 / E. V. Mironenko, Pjatigorsk, 2013. – 190 p.
3. Stupina L. G. Formirovanie inojazychnoj professional'no- komunikativnoj kompetentnosti morskikh specialistov v uchebno kompleksе «Morskoj licej – Morskoy vuz» [Formation of foreign professional and communicative competence of marine specialists in the educational complex "Marine Lyceum - Maritime University"]: avtoref. dis. kand. ped. nauk: 13.00.08 / L. G. Stupina, Kaliningrad, 2012. – 26 p.
4. Frolova O. O. Formuvannya sotsiokul'turnoyi kompetentsiyi maybutnikh navihatsiynykh ofitseriv u protsesi vyvchennya profesijno oriyentovanykh dystsyplin [Formulation of sociocultural competence of the future Navigators in the process of studying professionally disciplines]: dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesijnoyi osvity» / O.O.Frolova, Ternopil'. 2015. – 24 p.

Стаття надійшла в редакцію 21.09.2017 р.

УДК 378:37.091.12.011.3

DOI 10:25128/2415-3605.17.4.23

ОКСАНА БАБ'ЮК

babiuk.oksana@gmail.com

викладач

Галицький коледж імені Вячеслава Чорновола

вул. Богдана Хмельницького, 15, м. Тернопіль

**ЦІЛІ ТА ЗМІСТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ
АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ**

Проаналізовано сучасні підручники англomовної підготовки фахівців туристичної галузі стосовно достатності та ефективності вправ для навчання монологу англійською мовою, що засвідчило певну невідповідність змісту навчальних матеріалів завданням підготовки майбутніх спеціалістів, а отже, й необхідність уточнення цілей і змісту формування компетентності в монологічному мовленні. Конкретизовано практичну, професійну, освітню, розвивальну, виховну цілі навчання монологу. Уточнено предметний і процесуальний аспекти змісту формування професійно орієнтованої англomовної компетентності в монологічному мовленні. Проаналізовано компоненти предметного аспекту: сфери спілкування, мовленнєві ситуації та ролі, невербальні засоби комунікації, комунікативні